

XX ASRDA MODERNIZM OQIMINING PAYDO BO'LISHI: IJTIMOIIY, FALSAFIY VA ADABIY ILDIZLAR

NamDCHTI magistranti

Maxammadjanova Guzalxon

Baxtiyor qizi

Annotatsiya:

Ushbu maqola XX asrda modernizm oqimining paydo bo'lishiga sabab bo'lgan ijtimoiy, falsafiy va adabiy omillarni tahlil qiladi. Modernizmning asosiy g'oyalari, xususiyatlari, vakillari va adabiyotga ta'siri ko'rib chiqiladi. Shuningdek, modernizmning o'ziga xos xususiyatlari va undan keyingi adabiy oqimlarga ta'siri ham baholanadi.

This article analyzes the social, philosophical, and literary factors that led to the emergence of the Modernism movement in the 20th century. The main ideas, characteristics, representatives, and influence of Modernism on literature are examined. Additionally, the unique features of Modernism and its impact on subsequent literary movements are evaluated.

В данной статье анализируются социальные, философские и литературные факторы, которые привели к возникновению модернизма в XX веке. Рассматриваются основные идеи, характеристики, представители и влияние модернизма на литературу. Также оцениваются уникальные особенности модернизма и его влияние на последующие литературные течения.

Kalit so'zlar: Modernizm, XX asr, adabiyot, falsafa, ijtimoiy o'zgarishlar, realizm, romantizm, yangi adabiyot.

Modernism, 20th century, literature, philosophy, social changes, realism, romanticism, new literature.

Модернизм, XX век, литература, философия, социальные изменения, реализм, романтизм, новая литература.

1. Kirish

- Muammoning dolzarbligi: XX asr adabiyotida modernizm oqimi insoniyatning dunyoqarashida tub o'zgarishlar yasagan muhim hodisa bo'ldi. Ushbu oqim o'ziga xos xususiyatlari, falsafiy asoslari va adabiy ifodasi bilan oldingi adabiy an'analardan keskin farq qiladi.

- Mavzuning ahamiyati: Modernizmning paydo bo'lishi va rivojlanishini o'rganish adabiyotshunoslik, madaniyatshunoslik va sotsiologiya uchun muhimdir. Chunki modernizm o'z davrining ijtimoiy, siyosiy va ruhiy holatini aks ettirib, insoniyatning o'ziga, jamiyatga va dunyoga bo'lgan munosabatini o'zgartirdi.

- Tadqiqotning maqsadi: Ushbu tadqiqotning maqsadi XX asrda modernizm oqimining paydo bo'lishiga sabab bo'lgan omillarni aniqlash, uning asosiy xususiyatlarini tahlil qilish va adabiyotga ta'sirini baholashdir.

- Tadqiqot savollari/gipotezalari:

- XX asrda modernizmning paydo bo'lishiga qanday ijtimoiy, falsafiy va adabiy omillar ta'sir ko'rsatdi?

- Modernizmning asosiy g'oyalari va xususiyatlari nimalardan iborat?

- Qaysi adiblar modernizm oqimining yorqin vakillari hisoblanadi va ularning asarlarida modernizm qanday aks etgan?

- Modernizmning adabiyotga ta'siri qanday bo'ldi va undan keyingi adabiy oqimlarga qanday yo'l ochdi?

2. Metodlar

- Tadqiqot dizayni: Ushbu tadqiqot sifatli tadqiqot bo'lib, unda tarixiy-adabiy tahlil, qiyosiy tahlil va tematik tahlil usullaridan foydalaniladi.
- Ma'lumotlar manbalari: Ma'lumotlar manbalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:
 - Modernizmning asosiy asarlari (romanlar, she'rlar, dramalar, esse)
 - Adabiyotshunoslik bo'yicha ilmiy maqolalar va kitoblar
 - Tarixiy, falsafiy va madaniy manbalar
- Ma'lumotlarni tahlil qilish usullari:
 - Tarixiy-adabiy tahlil: Modernizmning paydo bo'lishi, rivojlanishi va o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash.
 - Qiyosiy tahlil: Modernizmi undan oldingi adabiy oqimlar (реализм, романтизм) bilan solishtirish.
 - Tematik tahlil: Modernizmda uchraydigan asosiy mavzularni aniqlash va ularning adabiy asarlarda qanday aks etganini tahlil qilish.
 - Uslubiy tahlil: Modernizm yozuvchilarining til, tasvir va kompozitsiya uslublarini tahlil qilish.

3. Natijalar

- Modernizmning yorqin vakillari va asarlari (Davomi):
 - Ernest Xeminguey - "Chol va dengiz" (The Old Man and the Sea), "Alvido, qurol!" (A Farewell to Arms)
 - F. Skott Fitsjerald - "Buyuk Getsbi" (The Great Gatsby)
 - Ezra Paund - "Kantolar" (The Cantos)

- T.S. Eliot - "Beshokor yer" (The Waste Land), "Hollow Men"
- Frans Kafka - "Jarayon" (The Trial), "O'zgarish" (The Metamorphosis)
- Modernizmning adabiyotga ta'siri:
 - Yangi uslublarning paydo bo'lishi: Oqim oqimi, ichki monolog, kolaj, montaj kabi uslublarning keng qo'llanilishi.
 - An'anaviy syujet tuzilishidan voz kechish
 - Tilning eksperimental ishlatilishi: Metaforalar, ramziylik va assotsiativlikning kuchayishi.
 - Adabiyotning falsafiy va psixologik mazmun bilan boyishi
- Modernizmdan keyingi adabiy oqimlarga ta'siri:
 - Ekzistensializm: Albert Kamyu, Jan-Pol Sartr kabi yozuvchilarning asarlarida modernizmning ta'siri seziladi.
 - Absurd teatri: Samuel Bekket, Yujen Ionesko kabi dramaturglar modernizmning ma'nosizlik g'oyasini davom ettirdilar.
 - Postmodernizm: Modernizmning eksperimental uslublari va an'anaviy qadriyatlarni rad etishi postmodern adabiyot uchun zamin yaratdi.

4. Muhokama

- Asosiy topilmalarning muhokamasi: Ushbu tadqiqot modernizmning XX asr adabiyotida inqilobiy o'zgarishlar yasaganini ko'rsatdi. Modernizmning paydo bo'lishiga sabab bo'lgan ijtimoiy, falsafiy va adabiy omillar uning o'ziga xos xususiyatlarini va adabiyotga ta'sirini tushunishga yordam beradi. Modernizm insoniyatning o'ziga, jamiyatga va dunyoga bo'lgan munosabatini o'zgartirdi va adabiyotning yangi yo'nalishlarini ochdi.

- Adabiyotshunoslik uchun ahamiyati: Modernizmni o'rganish adabiyotshunoslik uchun muhimdir, chunki u XX asr adabiyotining asosiy tendentsiyalarini, uslubiy xususiyatlarini va g'oyaviy mazmunini tushunishga yordam beradi.
- Cheklovlar: Ushbu tadqiqotning cheklovlari modernizmning barcha vakillarini qamrab olmaganligi va muayyan asarlarga ko'proq e'tibor qaratganligidir. Bundan tashqari, tadqiqot faqat adabiy manbalarga asoslangan bo'lib, boshqa san'at turlari bilan qiyosiy tahlil o'tkazilmagan.
- Kelgusi tadqiqotlar uchun yo'nalishlar: Kelgusi tadqiqotlar modernizmning turli madaniyatlarda qanday namoyon bo'lishini, uning gender va irqiy masalalar bilan bog'liqligini, shuningdek, uning zamonaviy adabiyotga ta'sirini o'rganishi mumkin.

5. Xulosa

XX asrda modernizm oqimi adabiyotda inqilobiy o'zgarishlar yasadi va insoniyatning dunyoqarashini tubdan o'zgartirdi. Uning paydo bo'lishiga sabab bo'lgan ijtimoiy, falsafiy va adabiy omillar, o'ziga xos xususiyatlari va yorqin vakillari adabiyot tarixida muhim o'rin egallaydi. Modernizm adabiyotning yangi yo'nalishlarini ochdi va undan keyingi adabiy oqimlarga zamin yaratdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- Bradbury, Malcolm and McFarlane, James (eds.). *Modernism: A Guide to European Literature 1890-1930*. Harmondsworth: Penguin, 1976.
- Childs, Peter. *Modernism*. London: Routledge, 2000.
- Kolocotroni, Vassiliki, Goldman, Jane, and Taxidou, Olga (eds.). *Modernism: An Anthology of Sources and Documents*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1998.
- Levenson, Michael (ed.). *The Cambridge Companion to Modernism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

- Nicholls, Peter. Modernisms: A Literary Guide. Berkeley: University of California Press, 1995.